

**XXXII. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI
KONFERENCIA**

TESTNEVELÉS ÉS SPORTTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

**A hazai háztartások sportfogyasztási szokásainak és sportcélú
kiadásainak vizsgálata**

Témavezető konzulens:

Dr Ács Pongrác

Egyetemi docens

Készítette:

Kőfalvi Adél

Pécsi Tudományegyetem

Egészségtudományi Kar

Fizioterápiás és Sporttudományi Intézet

Pécs, 2014

1. Bevezetés, témaválasztás indoklása

A lakossági sportfogyasztások és sportkiadások volumenére számtalan tényező gyakorol hatást, melyek közül a pénzügyi jellemzők mellett a szocio- demográfiai ismérvek (rendelkezésre álló szabadidő, társadalmi státusz, stb.) is kulcsfontossággal bírnak.

Témaválasztásom aktualitása egyben célszerűsége, hogy egy sporthoz szorosan kapcsolódó vállalkozást vezetek, melyből következik, hogy közvetlen rálátásom van az emberek sportcélú költségének mértékére és az azt befolyásoló tényezőkre.

1.1. Irodalmi áttekintés

Sajnálatos az a - számos kutatás által bizonyított - tény, hogy a felnőttek körében drasztikusan csökken a sportolásra szánt idő, míg a fiatalokra vonatkozó kutatások (Ács- Borsos- Rétsági 2011, Szabó 2013, Ifjúság gyorsjelentés 2008) szerint 60-90 perc között mozognak leginkább az emberek, addig a felnőttek körében a sportra szánt idő leggyakrabban alkalmanként 30perc. Az Eurobarometer 2009-es felmérése szerint az unió átlagában 39%, a magyarok átlagában 53% soha nem sportol. A sportolási aktivitást vizsgálva több hazai kutatás is (Tárki,2012, Ifjúság Gyorsjelentés 2008) megállapította, hogy a nemek tekintetében eltérések mutatkoznak. A férfiak (24,3%) gyakrabban sportolnak, mint a nők (16,2%), ami mögött valószínűleg az állhat, hogy a férfiak több szabadidővel rendelkeznek, míg a nők háztartási kötelezettségük mellett, a mai társadalmi elvárásoknak megfelelően a karrierjüknek is egyre több figyelmet szentelnek. Számos kutatás (Neulinger 2007, Paár 2011, Szabó 2012) megállapította, hogy a sportolás és a sport célú költség gyakorisága, módja, tartalma eltérő különböző társadalmi csoportokban. A magasabb társadalmi státusszal – így a magasabb iskolai végzettséggel – rendelkezők számára nagyobbak a lehetőségek, és az igényeik is magasabbak az

egészségtudatosabb életmódra, s ennek részeként a rendszeres testedzésre. Ebből következtethető, hogy többet sportolnak és többet is fordítanak sport célú kiadásokra a főiskolát vagy egyetemet végzett egyének, mint a nyolc általánossal vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezők. Paár (2009) kutatásai szerint a sportfogyasztás változása Magyarországon összefügg a nettó jövedelmek változásával, azaz a sportfogyasztás nagy jövedelemérzékenységet mutat.

A sportolás, valamint a fizikai aktivitás napjaink egyik leggyakrabban előtérbe helyezett tárgykörévé vált a média és a politika számára is, hiszen nap, mint nap találkozhatunk a sport és az egészség kapcsolatával, illetőleg a sportgazdaság növekvő szerepével. A társadalom fizikai aktivitásának fokozása révén államháztartásbeli, munkáltatói és egyéni költségmegtakarítások érhetők el. A nemzetközi módszertanok alkalmazásával Ács és szerzőtársai (2011) meghatározták a magyar viszonyok között az Országos Egészségbiztosítási Pénztár költségvetésében a lakosság fizikai inaktivitásából származó költségek mértékét. Ács és szerzőtársai szerint az inaktivitás táppénz költségei a fizikai inaktivitás 10 százalékpontos csökkenésével várhatóan átlagosan 1,8 milliárd forinttal lennének kevesebbek.

2. A vizsgálat hipotézisei és célja

2.1. Hipotézisek:

1. A férfiak többet költenek sportcélra évente, mint a nők
2. Hajadonok és nőtlenek nagyobb fizikai aktivitást mutatnak, mint a házasok vagy elváltak
3. Iskolai végzettség emelkedésével nőnek a sportkiadások
4. Településméret növekedésével nőnek a sportkiadások
5. A sportágválasztásra hatással van az infrastruktúra

2.2. Célok:

Céлом, hogy a primer adatbázisom segítségével megvizsgáljam a hazai háztartások sportfogyasztási attitűdjeit, valamint sportkiadásainak szerkezetét és volumenét. A háztartási költségvetésben a sportkiadások háztartástípusonként eltérő eséllyel vannak jelen. Ahhoz, hogy a sportgazdaság a magyar gazdaságban is jelentősebb szerephez juthasson, mindenképpen tisztában kell lenni azzal, hogy milyen fogyasztói csoportok azok, amelyek költenek, és melyek azok, amelyek nem költenek sportra. A kutatásban arra voltam kíváncsi, hogy milyen különbségek találhatók az egyes magyar háztartás-típusok között abban, hogy jelen van-e a sportkiadás a költségvetési szerkezetükben, valamint melyek az ezt meghatározó szocio-demográfiai tényezők.

3. Vizsgálati anyag és módszerek

Az adatfeldolgozás során leíró és következtetési statisztikai módszereket, paraméteres és nem paraméteres próbákat (χ^2 próba, Mann-Whitney próba, Kruskal-Wallis teszt) alkalmaztam, melyet az SPSS Statistics for Windows 20. szoftverrel elemeztem. A kapcsolatok szorosságát korreláció analízissel vizsgáltam. Az eredményeket akkor tekintettem szignifikánsnak, ha $p < 0,05$ volt.

Kényelmi mintavételi technikával történt mintaválasztás során igyekeztem országos lefedettségű adatbázist létrehozni. A létrejött adatbázis ugyan nem reprezentatív, de nagymintás becslési tulajdonságai révén alkalmas a tendenciák megjelenítésére.

Célcsoportomnak a hazai háztartásokat jelöltem, azokon belül is a háztartásfőket kérdeztem. A végleges adatbázis 571 családfő válaszait tartalmazza. A nemek eloszlását tekintve 63,4% férfi, 36,6% nő. A mintaválasztásom helyszínét Magyarország területére korlátoztam. A Magyarországon található 19 megye közül 17 szerepel a mintába. Jász-Nagykun-Szolnok megye és Heves megye nem képezi a mintaválasztásom helyszíneit. A lekérdezés ideje 2012-

ben történt. Az adatok gyűjtéséhez saját szerkesztésű, anonim, önkitöltéses kérdőíves módszert használtam, melyek a családfők sportolási szokásaira, sportcélú költségeire vonatkozó kérdéseket tartalmaztak. Az adatgyűjtés két módon történt hagyományosan saját, szerkesztett kérdőívvel, illetve online módon. A kérdőív 45 zárt kérdést tartalmazott, melyben a demográfiai tényezőkön kívül a sportfogyasztásra, az egészséges életmód anyagi feltételeihez kapcsolódó kérdések szerepeltek, melyek az életminőséggel is kapcsolatban állnak.

4. Eredmények

Első körben a sportfogyasztás változót vizsgáltam. Feltételezem, hogy férfiak többet költenek sportcélra évente, mint a nők. Az eredmények vizsgálata során először megvizsgáltam a háztartásfők heti sportolási szokásainak gyakoriságát. A leíró statisztika alapján kijelenthető, hogy a mintámba került egyedek a pénteki napokon sportolnak legtöbbször. Ezt követi a csütörtök, majd a kedd. Számomra érdekes eredmény, hogy a válaszadók legkevésbé szombaton és vasárnap végeznek testmozgást. Ehhez az eredményhez biztosan hozzájárul az a tény, hogy a megkérdezettek átlagéletkora 39,55 +/- 12,89 év, vagyis a felnőtt lakosságról beszélhetünk, akik többnyire hétvégenként családi körben (gyerekekkel) tartózkodnak. Ez a számszerűsített eredményem arra is enged következtetni, hogy Magyarországon kevés azon családfők száma, akik hétvégenként mérkőzéseken vesznek részt, mint igazolt sportolók, vagyis az igazolt sportolók száma felnőttek körében alacsony.

Elszomorító továbbá, hogy az általam vizsgált napok esetében 0 az adatsor módusza, vagyis a leggyakoribb eset, amikor valaki egyáltalán nem sportol (1. ábra). A válaszadók legnagyobb része 30,1% havonta 1-3 alkalommal vagy ritkábban végez testmozgást. Testmozgás alatt minimum 30 perces fizikai aktivitást értünk, mely emelkedett pulzussal jelentkezik. Az általam létrehozott kumulált mutatószám is alátámasztotta ezen állítást, hiszen az 571 fős

minta 18,4%-a (105 fő) egyetlen percet sem tölt testmozgással saját bevallása szerint. Ez azt jelenti, hogy minden 5. ember inaktív, vagyis soha nem sportol.

Megvizsgáltam, hogy a nem befolyásolja-e a rendszeres testmozgás gyakoriságát, hiszen feltételezem, hogy proxymutatóként is értelmezhető a nemek sportfogyasztási szokásainak vizsgálata során. Kérdőívemben a testmozgás alatt a minimum 30 perces folyamatos fizikai aktivitást értem, mely több kutatási eredmény szerint is pozitív hatást fejt ki az egészségfaktorban.

A függetlenség vizsgálat null hipotézisét 10%-os szignifikancia szint mellett elvethetjük a Chi² próba alapján. Vagyis a testmozgás rendszeressége függ a nemtől! A Mann - Whitney próba is alátámasztja, hogy a két csoport (férfiak és nők) között különbség van a sportolás gyakoriságának tekintetében, vagyis megállapíthatjuk, hogy a férfiak valóban többet sportolnak.. Véleményem szerint a férfi családfők munkaidő után jelentősen több szabadidővel rendelkeznek, mint a nők, de ez a becsült szabadidő mennyiség is jóval az európai átlag alatt van. A nők körében a háztartási kötelezettségekre fordított idő jóval magasabb, így szabadidős programjuk megválasztásánál gyakran találkozhatunk azzal az evidenciával, miszerint a sportolási szándékukat áldozzák be az éppen aktuális házimunka javára.

Ezt követően a heti sportolással töltött időtartamot is megvizsgáltam, amely szerint hasonló eredményre jutottam. Ez azt jelenti, hogy a sportolással töltött időtartam függ a nemtől. A Mann - Whitney próba alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a férfiak többet sportolnak. Közvetlenül ezután létrehoztam egy kumulált változót a sportköltségek proxy indikátoraként. A Man - Whitney próba alapján bizonyítást nyert ($p < 0,05$), hogy a férfiak szignifikánsan többet költenek sportcélra évente, mint a nők. Az önkitöltős kérdőív értelmében a mintába került férfiak átlagosan 70894 Ft-ot, a nők 54807 Ft-ot költöttek az elmúlt évben (1. Táblázat). A sportolási célra fordított kiadásokat további kategóriák szerint is

vizsgáltam (2. Táblázat). A négy kategória közül a legtöbbet a sporteszközök vásárlására költenek a mintába került családfők (átlagosan 22573 Ft/ fő/ év). A sportcélra fordított egy főre jutó éves kiadás átlagos becsült értéke 66111 Ft.

Vizsgáltam továbbá a családi állapot szerinti eredmények alakulását. Feltételeztem, hogy a hajadonok és nőtlenek nagyobb fizikai aktivitást mutatnak, mint a házasok vagy elváltak.

A statisztikai adatfeldolgozás során nem paraméteres próbát alkalmaztam, hiszen a sportolással töltött idő generált mutatószáma nem követte a normális eloszlást. A Mann-Whitney próba értelmében bizonyítható ($p < 0,05$), hogy a hajadonok/nőtlenek többet sportolnak, mint a házasok vagy az elváltak. A rangszámok alapján megállapíthatjuk, hogy a nőtlen/hajadon családi állapot kategóriába tartozók sportolnak a legtöbbet, melyet az élettársi kapcsolatban élők és a házasok követnek (4. Táblázat).

Ezt követően vizsgáltam az iskolai végzettség és a sportkiadások kapcsolatrendszerét. Feltételeztem, hogy az magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők sportkiadásai is magasabb. Korábban hazánkban készült sportolási hajlandóságot felmérő tanulmányokkal összhangban, saját kutatásom is a sportkiadásokra vonatkozóan alátámasztotta, hogy az iskolázottság javulásával a sportkiadási hajlandóság és a sportkiadások mértéke is jelentősen növekszik. Átlagosan a vizsgált mintába 66111 Ft-ot költöttek sportkiadásokra. Megvizsgáltam, hogy a különböző iskolai végzettséggel rendelkezők sportkiadásai homogénnek tekinthetők-e. A lefuttatott függetlenségi vizsgálat alapján kijelenthetjük, hogy a sportkiadások és az iskolai végzettség független egymástól. A Mann - Whitney próba eredménye alapján az általános iskolai végzettséggel és az érettségivel rendelkezők csoportjának sportkiadásai nem követnek azonos eloszlást. A rangszámok alapján láthatjuk, hogy az érettségivel rendelkezők jóval magasabb sportkiadásokkal rendelkeznek. Azonban ezen eredményeknél biztosan torzító hatásként jelentkezik, hogy az általános iskolai végzettséggel rendelkezők igencsak alulreprezentáltak a mintában ($n=7$). Az érettségivel és

felsőfokú végzettséggel rendelkezők sportkiadásai azonos eloszlást követnek. A rangszámok alapján bizonyítható, hogy nincs jelentős eltérés.

Az elvégzett tesztek alapján megállapítható, hogy az általános iskolai végzettségűek rendelkeznek a legalacsonyabb sportkiadásokkal, a szakmunkás- érettségi-felsőfokú végzettséggel rendelkezők sportkiadásai jóval magasabbak, viszont egymástól nem különböznek szignifikánsan (4. Táblázat).

Ezt követően megvizsgáltam a településméret és a sportkiadás kapcsolatát. Feltételeztem, hogy a településméret növekedésével nőnek a háztartások sportkiadásai. A vegyes kapcsolat tesztelése során nem tudtam igazolni e hipotézisemet, hiszen bizonyíthatóan a sportcélra fordított éves kiadás generált mutatószáma nem mutatott szignifikáns eltérést ($p > 0,05$) a településméretek között. Megvizsgáltam továbbá, hogy a sportkiadások tekintetében létezik-e regionális eltérés. A Kruskal - Wallis teszt eredményei alapján megállapítható, hogy a különböző régiókban a sportkiadások tekintetében nem találtam számottevő eltérést.

Ezt követően megvizsgáltam, hogy a sportág választást befolyásolja-e az infrastruktúra megléte. Feltételeztem, hogy az infrastruktúra befolyással van a sportolási hajlandóságokra, mely feltételezésemet kvantitatív módon bizonyítani nem tudtam.

Megvizsgáltam, hogy a sportolók döntéseit mi befolyásolja, amikor sportolást választanak. Arra az eredményre jutottam, hogy leginkább a sportág népszerűsége, majd szülők és barátok hatásai jelentik a legnagyobb befolyásoló tényezőt. (2. ábra).

5. Összefoglalás

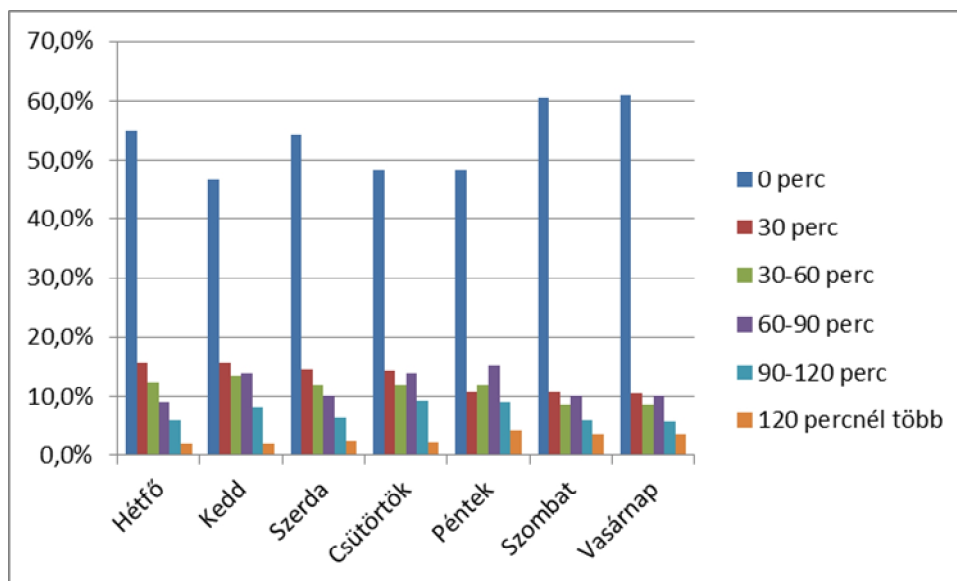
Jelen gazdasági és politikai környezetben a sport területe egy dinamikusan fejlődő stratégia ágazat. Napjainkban is zajlik a sport jogi és gazdasági szempontú átalakítása. Látható, hogy óriási gazdasági volumenben vette kezdetét az ifjúsági korosztály sportra ösztönzése, valamint az infrastrukturális versenyhátrány rendezése (stadionépítések). Kérdésem számomra, hogy a

hazai sportfinanszírozás vágója az infrastrukturális fejlesztések, milliárdos beruházások vajon mennyire fognak motivációként hatni a szabadidősportot választók számára a későbbiek folyamán. A sportkörnyezet folyamatos változása miatt célszerű lenne ehhez hasonló kutatást a közeljövőben megismételni, akár jelen kérdőív visszakérdezése kapcsán, hiszen ennek segítségével a változás mértékét is számszerűsíteni lehetne, illetve az eddigi stratégiai döntések visszacsatolásaként is szolgálhatnak. A sportfogyasztás tekintetében alapstatisztikai adatok hiánya miatt e területen egy reprezentatív kutatás elkészítése nehezen kivitelezhető, ezáltal jelen kutatás nagymintás becslési eredményei is felértékelődnek.

Irodalomjegyzék

- Ács P, Paár D, Stocker M, Hécz R, (2011): A fizikai inaktivitásból származó gazdasági terhek vizsgálata. Sopron. Nyugat-magyarországi Egyetem. Konferencia kiadvány. Sopron.1-13. o.
- Ács P.- Borsos A.- Rétsági E. (2011): Gyorsjelentés a magyar társadalom életminőségét befolyásoló fizikai aktivitással kapcsolatos attitűdjeiről Magyar Sporttudományi Füzetek- I.2011. p.70
- Paár D. (2011): A magyar háztartások sportfogyasztásának gazdasági szempontú vizsgálata Nyugat Magyarországi Egyetem Sopron
- Paár Dávid (2009): „Mit (nem) tudunk a magyar lakosság sportfogyasztási szokásairól? Magyar Sporttudományi Társaság Sportinnovációs Szakbizottság Évkönyv, 2009, MSTT Sport innovációs Szakbizottság, Budapest, 2009, pp29–32.
- Szabó Á. (2010): Mi történt 2004 és 2010 között a budapesti egyetemisták szabadidősport fogyasztásában? Vállalat gazdaságtan Intézet 154. sz. műhelytanulmány, Budapest
- Neulinger Á. (2007): Társas környezet és sportfogyasztás. A folyamatos megerősítést igénylő tanult fogyasztás. PhD-disszertáció, Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola. Forrás: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/264/1/neulinger_agnes.pdf,
- http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/docs/FinalReportVol2_en.pdf
- Ifjúság 2008 gyorsjelentés ncssz.hu/download.php?file_id=236

Mellékletek

1. ábra: A fizikai aktivitás heti időmérlege

Forrás: saját szerkesztés

1. Táblázat: Sport célú költségek nemek szerinti megoszlásban

Nem	Átlag	Elemzés	Szórás
Férfi	70894,73	285	5016,882
Nő	54807,69	156	5012,49
Összesen	65204,08	441	5021

Forrás: saját szerkesztés

2. Táblázat: Sportcélra fordított kiadások 2011-ben

	Sportruházat éves költsége 2011-ben?	Sportcipő éves költsége 2011-ben?	Sporteszközök éves költsége 2011-ben?	Sportszolgáltatás éves költsége 2011-ben?	Sportcélra fordított éves kiadás generált mutatószáma
elemszám	488	505	477	471	443
átlag	12428,27	14227,72	22573,37	17186,83	66111,73
szórás	5834,74	1719,77	3063,53	4052,68	7307,42

Forrás: saját szerkesztés

3. Táblázat: Hetente összesen sportolással töltött idő generált mutatószáma

Családi állapota?	Átlag	Elem	Szórás
nőtlen/hajadon	10,16	133	7,85
házas	7,44	295	6,72
elvált	5,96	57	5,67
özvegy	7,81	11	6,81
élettársi kapcsolatban él	7,85	74	6,67
Összesen	7,98	570	7,09

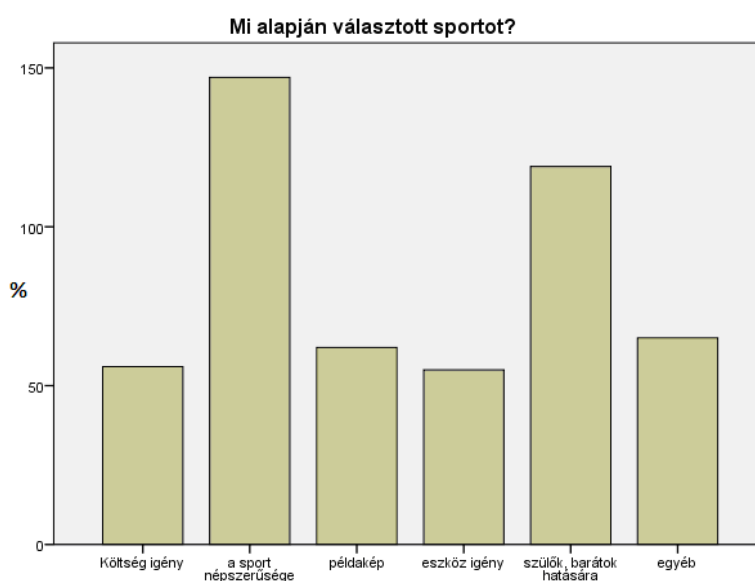
Forrás: saját szerkesztés

4. Táblázat: sportkiadások iskolai végzettség szerint

Legmagasabb iskolai végzettsége?	átlag	Elem szám	szórás
nyolc általános	17500,00	7	2908,21
szakmunkás	59189,18	148	6748,48
érettségi	72429,57	71	8421,07
felsőfokú	69565,72	213	7023,11
Total	65700,45	439	7160,10

Forrás: saját szerkesztés

2. ábra: Sportolást befolyásoló tényezők

Forrás: saját szerkesztés

